

TEKST //

TORBEN ELSIG-PEDERSEN,
REDAKTØR

>> Det er en vejledningsopgave at stille spørgsmål til de omstændigheder, den vejledte er underlagt i samfundet, så det ikke kun handler om, at den enkelte person skal presses ind i en forudbestemt ramme.

Robert Sultana, maltesisk professor med et venligt ydre og en stærk indre ideologisk stemme: Vejledningen skal tale med en stemme, der går imod teknokratisk tænkning i et neoliberalt samfund.

Kritisk tænkning er vejledningens bidrag til mindre ulighed

Robert Sultana peger på, at vi i for høj grad individualiserer problemerne, selvom de er samfundsskabte. Derfor skal vejlederne stå op imod den teknokratiske tænkning, der præger markedssamfundet.

De opfandt Vejledningens dag: Formand for Danmarks Vejlederforening Karina Meinecke og lektor Inger-Lise Lund Petersen fra KP vil sætte mere fokus på vejlederprofessionen.

Den dreng har intet potentiale, så hvad skal han blive til, blev der sagt om lille Robert, da han gik i skole. I dag er han professor i uddannelsesstudier og karrierevejledning og rejser verden rundt for at dele ud af sin viden om, hvordan vejledning kan være med til at skabe mere social retfærdighed og mindske ulighed. Senest gæstede Robert Sultana København, da Danmarks Vejlederforening og Københavns Professionshøjskole holdt konference i anledning af fejringen af den første Vejledningens Dag.

»Som vejledere kan vi tale om regler på systemets og samfundskonomiens præmisser. Men vi kan også tale fra hjertet og give mennesker muligheder

på baggrund af deres præmisser og potentialer,« lyder det fra den maltesiske professor.

Hans mission er, at karrierevejledning kan gøre en stor forskel for mennesker, hvis vejlederen ser bag om udfordringerne og i stedet ser på det enkelte menneske.

Godt nok husker Robert Sultana selv læreren, der sagde, at han næppe blev til ret meget. Men stærkere endnu i erindringen står den voksne, som lagde hånden på hans skulder som en anerkendende støtte.

»Det er halvtreds år siden, og det har stor betydning for mig endnu. En støttende hånd er en lille gestus, men kan have stor betydning.«

VEJLEDNINGENS DAG

Københavns Professionshøjskole og Danmarks Vejlederforening er gået sammen om at skabe 'Vejledningens Dag', som hvert år skal sætte fokus på vejledningens store betydning for vores samfund.

Det skal være vejlederprofessionens nye mærkedag, hvor man på tværs af sektorer hylder den gode vejledning og deler erfaringer med hinanden.

Målet er at vejledere skal lære af hinanden og blive klogere på egen praksis. Men også at gøre omverden klogere på, hvad vejledning kan byde ind med på f.eks. grundskoler, ungdomsuddannelser, den kommunale ungeindsats og inden for voksenvejledningsområdet.

At høre til

For andre kan det være et anerkende smil eller andre små tegn og opmuntringer, der viser, at en voksen, en lærer eller en vejleder, tror på en. For vejlederen handler det om at give den enkelte betydning og vise, at man "hører til", som netop var temaet for Vejledningens Dag.

Ifølge Sultan er vejlederprofessionen typisk kendetegnet ved, at medarbejderne har det til fælles, at de kan lide arbejdet med mennesker, tror på potentialerne i de vejledte og gerne vil gøre en positiv forskel. Det professions- og menneskesyn er i hans optik et godt afsæt for i højere grad at arbejde på at fremme social lighed gennem karrierevejledning.

Men det er lige så indlysende, at de etiske principper i vejledningsprofessionen er hårdt presset af herskende interesser i det politiske system og i de samfundsstrukturer, som synes at være toneangivende.

Social retfærdig i karrierevejledning kan ideologisk set synes at stå i kontrast til politiske ønsker om hurtigere igennem og valg af en bestemt uddannelsesretning ud fra samfundskononomiske overvejelser. Men Sultana insi-

sterer på, at vejledningsprofessionen kan inspirere til et samfundssyn, hvor den enkeltes potentialer, frihed og muligheder prioriteres. For vejledningens værdier har lige så megen ret til at komme til udtryk, som de værdier der styrer et markedsorienteret samfund.

Individets ret

»Vi lever i et samfund, hvor det enkelte individ bør have en ret i sig selv og ikke kun ud fra om det har en økonomisk værdi. Vi skal være meget opmærksomme på, at ord er med til at skabe vores fælles forståelser, og derfor kan vejlederne bidrage positivt ved at tale om menneskers muligheder og ved at have et kritisk blik på, hvad årsagen er til, at nogle mennesker har forskellige muligheder,« siger Sultana.

Med hans samfundskritik peger han på, at vi gennem vores samfundsstrukturer presser de sårbare og udstiller det som om, det er folks egen skyld, hvis de er arbejdsløse eller ikke slår til.

»Vi individualiserer problemerne, selvom de er samfundsskabte,« siger Sultana.

Man glemmer ofte at se bagom. Man bør demontere de gængse forståelser. Der er behov for at se om årsagen også

kan ligge i nogle samfundsstrukturer og politisk vedtagne rammer. Her har vejlederne mulighed for at være en anden stemme i debatten. Og dermed kan vejlederne sætte social retfærdighed mere på dagsordenen.

Kritisk og praktisk tænkning

Sultana illustrerede synspunktet med en tegning af dreng, der umiddelbart ser ud til, at han ikke kan cykle. I en teknokratisk tilgang vil man sige, at det er drengens problem. Måske vil man også gribe til at optimere cyklen. Men glemmer man at se på omgivelserne eller systemet uden om drengen, så får man ikke øje på den reelle udfordring. Nemlig at vejen er belagt med søm.

Det er altså hverken drengens færdigheder eller hans cykel, der er noget galt med.

»I et markedsbaseret samfund skifter vi nemt over i et teknokratisk sprog og nogle teknokratiske løsninger, når vi oplever modgang og økonomiske udfordringer. Dermed glemmer vi at se på mennesket og går glip af de værdier, der ligger i at støtte det enkelte menneskes potentialer,« siger Robert Sultana.

Ifølge Sultana er både praktisk og kritisk tænkning vigtig i vejledning. Vejlederen skal således hjælpe den vejledte til at kunne tænke kritisk og praktisk, fordi det hjælper med til at undersøge egne overbevisninger. Praktisk tænkning er ligeledes vigtigt i vejledning, da det hjælper den vejledte med at finde praktiske løsninger på egne problemer.

Som et modsvar til de neoliberalistiske samfundstendenser ser han en mulighed for, at vejlederne bidrager med en kritisk og reflekterende praksis, så de er advokat for den vejledte. I praksis vil vejlederen dog stå i et spændingsfelt over for de samfundsmæssige hensyn, som bygger på en mere teknokratisk tilgang, hvor det i højere grad handler om at efterkomme behovene for den efterspurgte arbejdskraft og kompetencer.

»Det er en vejledningsopgave også at stille spørgsmål til de omstændigheder, den vejledte er underlagt i samfundet, så det ikke kun handler om, at den enkelte person skal presses ind i en forudbestemt ramme.«

Sultana giver et eksempel:

»Når vi ser en fisk, skal vi ikke kun kigge på fisken. Vi skal også se på de omstændigheder den lever under. Det er ikke lige gyldigt om den bor i en bølge eller i havet.«

>> Som vejledere kan vi tale om regler på systemets og samfundskononomiens præmisser. Men vi kan også tale fra hjertet og give mennesker muligheder på baggrund af deres præmisser og potentialer.